

حجت الاسلام محمدرضا حشمتی، معاون قرآن و عترت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

ضرورت تفکیک وظایف نهادهای قرآنی

نصرت الله دادار

از منویات قرآن را توانسته‌اند معرفی کنند، ولی هنوز نتوانسته‌اند همه حقیقت قرآن را معرفی کنند.

چرا شما در گذشته هم گفته بودید که بخشی از فعالیت‌های قرآنی فرهنگ‌ساز نیستند. منظور تان چه نوع فعالیت‌هایی است و کدام یک از آن‌ها باید کنار گذاشته شود؟

الان خیلی از مسابقاتی که در حوزه قرآن برگزار می‌شود زیادی و تکراری است. هر سازمانی فکر می‌کند برای ترویج فرهنگ قرآن تنها راه این است که مسابقه برگزار کند. چون این آسان‌ترین کار است در حالی که انجام کارهای دیگر مثل تولید فیلم، داستان و ... در حوزه قرآن بسیار سخت است. انجام کارهایی مانند کارهای استاد فرشچیان، سخت است. بنابراین ما فقط سراغ کارهای آسان می‌رویم. مثلاً جشنواره‌ها و نمایشگاه‌های متعدد و همزمان برگزار می‌کنیم که در آخر خروجی ندارد و رسوب نمی‌دهد و فرهنگ‌ساز نمی‌شود. البته یکی از همین نمایشگاه‌ها هم نمایشگاه قرآن در رمضان است و کار خود ماست که تکراری شده است. حتی برخی از آموزش‌ها هم تکراری است.

این‌ها نشان می‌دهد که فعالیت‌های ما درست نیست. زمانه با ظهور انواع رسانه‌های جدید تغییر کرده است. ولی ما در انتخاب رسانه دقت زیادی نمی‌کنیم، تقریباً ۱۰ سال است که میزان عمر رسانه خطابه و سخنرانی کم و از تأثیر آن‌ها کاسته شده است. الان رسانه‌های هنری و مجازی بهتر عمل می‌کنند و باید آن‌ها را جایگزین کنیم و این کار را هم نمی‌توان به صورت دستوری انجام داد. ما باید نیرو تربیت کنیم.

چرا وزارت ارشاد در زمینه استفاده از رسانه‌های جدید چه فعالیت‌هایی کرده است؟
ما تولید نمونه فیلم‌های کوتاه را در حوزه‌های اخلاقی و قرآنی

حجت الاسلام محمدرضا حشمتی، معاون قرآن و عترت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، در گفت‌وگو با رشد جوانه، به مناسبت برگزاری جشنواره کتاب‌های قرآنی، با بیان اینکه شورای عالی انقلاب فرهنگی باید وظایف نهادهای ۱۸ گانه قرآنی را روشن و تفکیک کند، گفت: ما در حوزه دانش قرآنی پیشرفت‌هایی داشته‌ایم، ولی در توسعه رفتار قرآنی در جامعه، کاملاً ناموفق بوده‌ایم. ما باید در شأن قرآن کارهای بزرگی می‌کردیم ولی نکردیم. وی افزود: «یکی از راه‌های مهم توسعه فرهنگ قرآنی در جامعه این است که نخست مسئولان و افراد انقلابی رفتار و گفتار قرآنی داشته باشند.»

متن کامل گفت‌وگو با آقای محمدرضا حشمتی را در ادامه می‌خوانید.

چرا ارزیابی شما از توسعه فرهنگ قرآنی در جامعه، به خصوص در زندگی مردم چیست؟

قرآن یک کتاب منحصر به فرد است. همه کتاب‌های دنیا حاصل قلم بشر است. اما قرآن بیان خداست برای انسان که از طریق وحی بر پیامبرش نازل فرموده است. وقتی به کارنامه ۳۷ ساله انقلاب اسلامی نگاه می‌کنیم می‌بینیم، طی این مدت، ما باید در شأن این کتاب الهی کارهای بزرگی می‌کردیم که متأسفانه نکردیم.

البته فعالیت‌های قرآنی زیادی کرده‌ایم، ولی این کارها با نشر فرهنگ قرآنی در جامعه متفاوت است. باید دقت داشته باشیم که برخی از فعالیت‌هایی که انجام می‌شود، از بین می‌رود و آثار آن باقی نمی‌ماند، اما برخی از فعالیت‌ها فرهنگ سازند و ما از این نوع فعالیت‌های فرهنگ‌ساز کم داشته‌ایم.

اکنون هم نهادهای مختلفی در جمهوری اسلامی ایران در حوزه قرآن مسئولیت دارند و کارهای بسیاری نیز انجام می‌دهند که باید از آن‌ها تشکر کرد، اما به نظر می‌رسد آن‌ها تنها بخشی

و بازی‌های رایانه‌ای، برای نمونه درباره زندگی حضرت سلیمان نبی(ع) شروع کرده‌ایم. همچنین در حوزه ادبیات داستانی برای برخی از مؤسسات قرآنی فراخوان داده‌ایم و آن‌ها هم استقبال کرده‌اند. برگزاری یک جشنواره درباره زندگی حضرت محمد(ص) را هم در دستور کار داریم و دنبال می‌کنیم. البته می‌دانید که وزارت ارشاد بیشتر مدل‌سازی می‌کند و نمی‌تواند بگوید خودش خیلی کار کرده است.

نکته دیگر که باید به آن اشاره کنم این است که تعطیل کردن کارهای رایج هم سخت است از این جهت بهتر است این کارها را به مرور زمان کمتر انجام داد و پول‌ها را خرج حوزه‌های جدید کرد.

یکی دیگر از کارهایی که ما انجام داده‌ایم، تشکیل یک شورای کودک و نوجوان است که کار اول آن‌ها آسیب‌شناسی در زمینه آموزش قرآن است. البته این کار هم به مربی، هم به متن و هم به روش نیاز دارد.

چوبه به جز فعالیت‌هایی که خودتان در حوزه برنامه‌ریزی و جهت دادن به مؤسسات قرآنی و مساعد کردن زمینه انجام می‌دهید، چه اقدامات تازه‌ای می‌خواهید انجام دهید؟

کار اصلی ما برنامه‌ریزی و جهت دادن به فعالیت‌های قرآنی است. حدود دوهزار مؤسسه قرآنی با ما در ارتباطند و کار می‌کنند. این مؤسسات نیروهایی دارند که فراخوان‌های ما به دستشان می‌رسد، ولی اول باید روشن شود که ما چه می‌خواهیم تولید کنیم و گرنه دوباره دچار روزمرگی می‌شویم. ما خودمان به آن معنا تولید نداریم بلکه همان‌طور که گفتیم بیشتر کارهای مان در حوزه الگوسازی است.

چوبه بعد از فراخوانی که ما برای جشنواره منتشر کردیم، ناشران حدود ۴۰۰ کتاب قرآنی برای ما فرستادند که ۲۱۴ عنوان آن مناسب دانش‌آموزان و معلمان بود. از این تعداد بخش کمی سهم دانش‌آموزان و مختص حوزه کودک و نوجوان بود. آیا تاکنون برنامه‌ای داشته‌اید که مؤسسات قرآنی را برای تولید منابع مناسب کودکان تشویق کنید؟

یکی از مشکلات جدی در حوزه قرآن این است که رویکرد بسیاری از فعالان این حوزه، به سوی ادبیات جدید و نوین نیست و رغبت کمتری به ادبیات جدید از خود نشان می‌دهند. فعالان حوزه قرآنی بیشتر کارهایشان را در حوزه به اصطلاح سنتی دنبال می‌کنند و بیشتر با ادبیات دینی گذشته کار تولید می‌کنند. در صورتی که این ادبیات جدید است که می‌تواند ما را به سوی اهدافی که شما مدنظر دارید، نزدیک کند. الان کارهای بزرگی در حوزه تفسیر قرآن انجام می‌شود، ولی ادبیات آن‌ها بیشتر ادبیات حوزه‌ای است، لذا برای نوجوانان و جوانان مناسب نیست، بنابراین لازم است افرادی جلو بیایند و ادبیات این کارها

را متحول کنند. ما نیازمند کسانی هستیم که بتوانند حرف‌های بزرگان را با ادبیات نوین ارائه دهند. ما از این نوع افراد حمایت می‌کنیم و آثارشان را چاپ می‌کنیم.

ما از این نوع قراردادهای حوزه‌های مختلف می‌بندیم و مواردی هم هست که در دستور کار داریم. همچنین تعدادی از آثار کسانی را که در این زمینه کار کرده‌اند می‌خریم. توجه داشته باشیم که قرآن تنها برای اشخاص متدین و مسلمان نیست، خاص همه انسان‌هاست. ما از همه ناشرانی که در این زمینه فعالیت دارند حمایت می‌کنیم.

فعالیت‌های قرآنی زیادی کرده‌ایم، ولی این کارها با نشر فرهنگ قرآنی در جامعه متفاوت است. برخی از فعالیت‌ها فرهنگ سازند و ما از این نوع فعالیت‌های فرهنگ‌ساز کم داشته‌ایم

چوبه آیا شما تاکنون بررسی یا آسیب‌شناسی کرده‌اید که چرا قرآن وارد زندگی مردم یا مسئولان کشور نشده است؟

ضروری می‌دانم ابتدا به دو مقوله اشاره کنم: یکی مقوله دانش و دیگری مقوله رفتار. دانش را می‌توان با روش‌های موجود انتقال داد اما رفتار و تربیت قرآنی این‌طور نیست. تغییر رفتار روش خاص خودش را می‌خواهد. ما در زمینه انتقال دانش ضعف

نداریم و می‌توانیم دانش قرآنی را به افراد منتقل کنیم ولی دانش به تنهایی رفتارساز نیست. برای تربیت و تغییر رفتار به چند شاخص مؤثر باید توجه کرد.

۱. باورهای جامعه نسبت به قرآن و اینکه قرآن کتاب خداست.
۲. رفتار و گفتار مسئولان و انقلابی‌ها که می‌گویند ما قرآن را در رفتار و گفتارمان پیاده می‌کنیم. زیرا به میزان که رفتار قرآنی باشد، فرهنگ قرآن هم در جامعه توسعه پیدا می‌کند.

۳. توسعه فرهنگ قرآنی نیازمند یک نظام تربیتی خاص است. این کارها همه مکمل هم هستند و می‌توانند رفتار جامعه را اصلاح کنند.

چوبه در یکی از گفت‌وگوهایتان

اشاره کرده بودید به این نکته

که برای تربیت مربی

برنامه دارید: در این

زمینه چه اقداماتی

کرده‌اید؟

بیشتر برنامه‌ها

در خود مؤسسات قرآنی انجام می‌شود و ما تنها مدل‌سازی می‌کنیم. معاونت قرآنی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی فقط یکی از نهادهای ۱۸ گانه قرآنی است که گوشه‌ای از کارها به آن سپرده شده است. متأسفانه در این نهادها اتفاق آراء نیست که بتوان از همه ظرفیت‌ها تا حداکثر بهره‌برداری کرد.

جشنواره کتاب‌های قرآنی از نوع دانش و دانایی است و باید پی‌گیری کند که ارتباط بین مؤلف و مخاطب خوب برقرار شود و کتاب‌ها به‌دست مخاطبان برسد. همچنین کتاب‌ها را نقد کند و به آن‌ها جایزه هم بدهد.

چرا ناشران قرآنی چه وظایفی در این زمینه دارند؟

اکثر ناشران دینی و قرآنی الان با مشکل روبه‌رو هستند. چون کتاب‌های دینی با ادبیات نوین تألیف نمی‌شود که آن‌ها چاپ کنند. مشکل این است که مؤلفان و نویسندگانی که در این زمینه کار می‌کنند، ادبیاتشان قدیمی است و ناشر نمی‌تواند از آن‌ها استفاده کند. چرا کتاب هری پاتر به چاپ چندم می‌رسد؟ چون زبان نسل جدید را خوب فهمیده است.

ما نتوانسته‌ایم در حوزه قرآن کتاب‌هایی در سطوح هری پاتر بنویسیم و تولید کنیم. الان کتاب‌هایی که در این حوزه می‌خریم و به خانه می‌آوریم، حتی بچه‌ها به آن‌ها نگاه هم نمی‌کنند. ما اگر توانستیم کتابی تولید کنیم که بچه کتاب درسی‌اش را کنار بگذارد و آن را بخواند، موفق خواهیم بود. شاید یکی از مشکلات هم این است که کتاب‌هایی در این حوزه تولید می‌شود که ارگان‌ها می‌خرند و خرید و توزیع آن‌ها هم مشخص نیست. بنابراین ما باید در حوزه کتاب‌های قرآنی سرمایه‌گذاری‌های جدیدی هم از نظر اقتصادی و هم از نظر محتوایی داشته باشیم.

چرا پیشنهادی برای افزایش بهره‌وری نهادهای ۱۸ گانه قرآنی دارید؟

تفکیک وظایف نهادهای ۱۸ گانه قرآنی مهم‌ترین کاری است که می‌توان برای بالا رفتن کارایی این نهادها انجام داد و این کار را هم باید شورای عالی انقلاب فرهنگی و شورای توسعه قرآن انجام دهند. الان موازی‌کاری در نهادهای قرآنی داریم و موازی‌کاری موجب می‌شود که هیچ‌کس مسئولیت کارها را نپذیرد.

من معتقدم که با تعارف نمی‌توان کارهای قرآنی را پیش برد. خود قرآن به پیغمبر نهیب می‌زند که با تو تعارف نداریم و باید کارت را درست انجام دهی، در حوزه قرآن هم باید این کار را کرد. تفکیک کارها باعث از دست دادن کار هیچ‌کس نمی‌شود. الان برخی از مؤسسات قرآنی مربوط به حوزه بین‌الملل هستند، ولی برای آن‌ها هم شرح وظایف تعیین نکرده‌ایم.

چرا پیامی برای جشنواره کتاب‌های قرآنی دارید؟

